

Gedeputeerde Staten van Fryslân
Postbus 20120,
8900 HM Leeuwarden

Datum: 30-11-2017
Betreft: Adviezen n.a.v. Faunabeheerplan Winterganzen 2017 - 2019

Bijlagen: -

Fbe Fryslân

Swichumerdyk 3
9088 AP Wirdum
friesland@
faunabeheereenheid.nl

KvK 01100878

Contactpersoon

R.F. de Vries
secretaris

058 255 18 14

Geacht college,

In een separate brief biedt de FBE u vandaag het Faunabeheerplan Winterganzen 2017 - 2019 aan. Deze Aanvulling past naar de mening van de FBE geheel binnen het kader dat Provinciale Staten hebben vastgesteld in de (gewijzigde) Verordening Wet natuurbescherming Fryslân 2017.

Voor uitvoering is echter meer nodig dan een, via de lijnen van de democratie tot stand gekomen, beleidskader; het moet ook uitvoerbaar zijn. Hiervoor heeft de FBE goed geluisterd naar de inbreng vanuit haar diverse achterbannen. Onderdeel hiervan waren juridische adviezen welke onder meer betrekking hadden op verjagingstijdstippen. De FBE heeft ook veel kennis en ervaring aangereikt gekregen van de WBE's tijdens een op 17 oktober 2017 gehouden hoorzitting (conform artikel 3.12 lid 6 Wnb). Daarom geeft de FBE u in deze brief een aantal onderling samenhangende adviezen op welke wijze zij het ganzenbeheer wel uitvoerbaar acht. Deze adviezen zijn besproken met en kunnen in samenhang rekenen op draagvlak bij de achterbannen van de FBE-bestuursleden.

Als u deze adviezen overneemt zal (opnieuw) een aanpassing van de Verordening Wet natuurbescherming Fryslân 2017 nodig zijn. Aansluitend zal de FBE dan ook de tekst van het faunabeheerplan aanpassen aan die van de nieuwe Verordening.

Tijdstippen

De Verordening geeft in art.5.6 lid 4 aan dat ganzen mogen worden gedood ter ondersteuning van verjaging van zonsopkomst tot zonsondergang. De FBE adviseert u dringend de Verordening aan te passen waardoor:

- in de periode van 1 november tot 1 maart verjaging met ondersteunend afschot mogelijk wordt van een half uur voor zonsopkomst tot 12 uur 's middags;
- in de periode van 1 maart tot 1 juni verjaging met ondersteunend afschot mogelijk blijft van een uur voor zonsopkomst tot een uur na zonsondergang, conform de vigerende ontheffingen voor brandgans en grauwe gans.

Jagers willen ganzen kunnen verjagen op het moment dat dit het meest effectief is; als vrijwilligers kunnen zij niet de hele dag in het veld zijn. Effectiviteit van verjaging naar foerageergebieden is het grootst wanneer de ganzen 's ochtends voor het eerst willen neerstrijken op een perceel. Als de ganzen één maal binnen een gebied zitten en niet worden verstoord zullen ze daar ook blijven.

Mochten ganzen om welke reden dan ook wel worden verstoord dan vliegen ze meestal even op om daarna direct in de buurt weer neer te strijken. Voor een jager is het vrijwel onmogelijk om eerder verstoorde en opgejaagde ganzen te schieten, ze vliegen dan te hoog. Ganzensoorten zijn in die ochtendschemering¹ voldoende te onderscheiden en de dieren zijn dan voldoende zichtbaar om een weidelijk schot te kunnen plaatsen.

De FBE heeft de juridische mogelijkheden ten aanzien van vervroeging van het begintijdstip met een half uur in de periode van 1 november tot 1 maart² laten onderzoeken. Zij verwacht dat met de aanpassing om de winterganzen door afschot te kunnen verjagen van een half uur voor zonsopgang tot 12.00 de effectiviteit van de voorkoming en bestrijding van schade zal toenemen. Zij baseert zich o.a. op de ervaringen die onder het regime van de Jachtwet met de zgn. 10-uursregeling zijn opgedaan. Daarbij was bejaging van ganzen mogelijk van een half uur voor zonsopkomst tot 10 uur 's ochtends. Door deze regeling werden de ganzen op hun foerageervlucht van de meest bedreigde schadegebieden geweerd en werden de aantallen over een groter gebied verspreid. Nadat in 2002 bij de inwerkingtreding van de Flora- en faunawet de mogelijkheid om ganzenschade te voorkomen en bestrijden vanaf een half uur voor zonsopkomst kwam te vervallen, is de schade fors gestegen. Ook de ganzenaantallen zijn sedertdien fors gestegen, maar de correlatie tussen aantallen ganzen en schade aan landbouwgewassen is evident. De boeren leveren als belanghebbenden hun aandeel bij het verjagen van ganzen van schadepercelen (zonder ondersteunend afschot) vanaf 12 uur.

De Verordening Wet natuurbescherming 2017 heeft betrekking op de periode van 1 november tot 1 juni. De FBE constateert dat er hierdoor een gedeeltelijke overlap optreedt tussen de vrijstelling en ontheffingen voor brandgans en grauwe gans in de periode van 1 maart tot 1 juni, zie bijlage. Hoewel ambtelijk aangegeven is dat de huidige ontheffingen onherroepelijk zijn en om die reden nu niet worden aangepast, is tevens aangegeven dat bij strijdigheid de vrijstelling voorgaat op de ontheffing. Dit zou betekenen dat de ruimere mogelijkheden voor afschot op basis van de vigerende ontheffingen (van een uur voor zonsopkomst tot een uur na zonsondergang) en het gebruik van het kogelgeweer zouden komen te vervallen in de voorjaarsmaanden wanneer juist de grootste schade optreedt. In deze periode duurt de schemering langer en zijn soorten eerder (en langer) goed te onderscheiden. Bovendien laten met name grauwe ganzen dan veel meer een wisselend beeld zien in het zoeken naar graslandpercelen. Om te voorkomen dat de mogelijkheden voor verjaging met ondersteunend afschot tussen 1 maart en 1 juni onder het regime van de vrijstelling kleiner worden, stelt de FBE voor dit te regelen in de Verordening.

¹ Civiele schemering: Het menselijk oog is in staat zonder inspanning gedrukt schrift te lezen. Doelen kunnen worden waargenomen, richten is mogelijk en er zijn weinig of geen belemmeringen voor militaire operaties.

² Zie Van Schooten Advocatuur i.o.v. NOJG

Zondagsrust

- De Nota Fryske Guozzeoanpak 2017-2020 geeft aan op zondagen verjaagd (met ondersteunend afschot) mag worden; dit is niet geregeld in de Verordening. De jagers geven, vanuit diverse overwegingen, aan hier geen behoefte aan te hebben. De FBE vindt verjaging (met ondersteunend afschot) op zondag niet gewenst.

Kogelgeweer

- De Verordening (*Art.5.6 lid 12*) staat gebruik van de kogelbuks in de periode van 1 november tot 1 juni niet (langer) toe. De FBE adviseert u de Verordening aan te passen, zodat de FBE de maatregelen ter voorkoming en bestrijding van schade door ganzen passend en doeltreffend kan doen plaatsvinden (art 3.12, lid 4, Wnb).

Het kogelgeweer heeft een groter bereik heeft dan het hagelgeweer en is belangrijk om, met name grauwe ganzen, in het voorjaar ook op grotere afstand te kunnen schieten. Dit is ook van belang voor het kunnen raken van (koppelvormende) grauwe ganzen in het voorjaar.

Lokmiddelen

- De Nota Fryske Guozzeoanpak 2017-2020 staat het gebruik van de lokfluit, de lokgans en elektronische lokmiddelen toe; dit is geregeld in de Verordening Art.5.6 lid 13. De FBE adviseert u het gebruik van elektronische lokmiddelen uit de Verordening te schrappen.

Elektronische lokmiddelen, waarbij met luidsprekers het geluid van foeragerende ganzen wordt verspreid om ganzen aan te lokken zijn weliswaar zeer effectief, maar voor alle partijen niet bespreekbaar.

Bonus-malus regeling

- De FBE adviseert u te verklaren een malus niet te zullen toepassen gedurende de looptijd tot de Evaluatie van de Fryske Guozzeoanpak in 2019.

De Nota Fryske Guozzeoanpak 2017-2020 brengt de tegemoetkoming in schade aan grondgebruikers buiten de foerageergebieden terug van 95% naar 80%. Daar bovenop komt een bonus-malus regeling, waarbij de tegemoetkoming aan de individuele boer afhankelijk wordt gesteld van de schadereductie op WBE-niveau. De bonus-malus regeling is niet geregeld in de Verordening en zou derhalve ook geen onderdeel hoeven zijn van dit faunabeheerplan. Voor de agrarische achterban van de FBE is echter het niet toepassen van een malus gedurende de looptijd van de Fryske Guozzeoanpak een harde randvoorwaarde om in te kunnen stemmen met het totale pakket aan uitvoeringsmaatregelen waar dit faunabeheerplan in voorziet. De boeren zijn zich bewust dat het eerdere ganzenbeleid te duur wordt en dat een bezuinigingsmaatregel, waarbij de tegemoetkoming in schade buiten de foerageergebieden is verlaagd van 95% naar 80%, onontkoombaar is. Een bonus-malus regeling daar bovenop, wordt echter als zeer onredelijk ervaren, omdat de individuele boer daarop geen invloed heeft.

Mobiele verjaagteams

- De FBE adviseert u de verantwoordelijkheid voor het samenstellen en inzetten van ganzenverjaagteams neer te leggen bij de WBE's.

In Provinciale Staten is eerder gesproken over de inzet van mobiele verjaagteams. Deze liggen gevoelig omdat hiermee jagers ganzen gaan schieten binnen het jachtveld of het terrein waar een andere jager verantwoordelijk is voor de schadebestrijding. De wildbeheereenheden hebben te kennen gegeven dergelijke teams zelf te willen samenstellen binnen hun eigen organisatie. De FBE zal de WBE's ondersteunen bij de invulling van deze nieuwe taak.

Foerageergebieden

- De FBE adviseert in artikel 5.5 lid 1 van de Verordening de zin 'binnen de door de provincie aan te wijzen ganzenfoerageergebieden' te vervangen door 'binnen de door de provincie aan te wijzen ganzenfoerageergebieden of op een direct daaraan grenzende locatie'.

De FBE heeft geen specifieke taak gekregen bij de begrenzing van foerageergebieden. Zij verstrekt geen machtigingen voor verjaging met ondersteunend afschot binnen foerageergebieden. Een probleem bij de uitvoering zijn enclaves binnen vastgestelde foerageergebieden; in dergelijke situaties is dus geen sprake van *geconcentreerde en aaneengesloten ligging*, zoals genoemd in de Fryske Guozzeoanpak. Verstoring vanuit deze 'witte gebieden' kan de werking van het foerageergebied ernstig tenietdoen. Voor grondgebruikers in witte gebieden is het vaak niet duidelijk wat zij moeten doen om voor een tegemoetkoming in schade in aanmerking te komen. De FBE volgt hierin de volgende lijn, in overleg met BIJ12 Faunafonds: Bij (dreigende) schade dient de grondgebruiker daarvan melding te doen en een machtiging aan te vragen voor verjaging (met ondersteunend afschot). Indien de jager daarvan geen gebruik kan maken, omdat dit zou leiden tot opzettelijke verontrusting van aanwezige ganzen binnen het foerageergebied, dan wordt in FRS geregistreerd wanneer de actie heeft plaatsgevonden en dat daarbij nul ganzen zijn geschoten. Hiermee behoudt de grondgebruiker zijn recht op een tegemoetkoming van 80% in de getaxeerde schade. De FBE vindt betere communicatie nodig over wat wel en niet toegestaan is rond deze gebieden.

Rust

- Rust op belangrijke slaapplekken van ganzen is geborgd door beleidsuitspraken uit de Fryske Guozzeoanpak 2017-2020, door de Verordening en rond Natura 2000-gebieden door de externe werking van de Wet Natuurbescherming.

De FBE adviseert u rust in natuurgebieden waar ganzen verblijven en op landbouwgronden waarop beheerpakketten Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer gelden ten behoeve van weide- en akkervogels ook te borgen in het ganzenbeleid. De FBE geeft daarbij de voorkeur aan maatwerkafspraken boven de generieke afstand van 150 m welke genoemd is in artikel 5.6 lid 1.4 van de Verordening.

Vrijstelling

- De FBE adviseert u het ganzenbeheer zo veel mogelijk te regelen bij vrijstelling op basis van de Verordening.

Op het ogenblik is schadebestrijding op ganzen in de periode van 1 november tot 1 juni geregeld door middel van een vrijstelling in de Verordening en van 1 juni tot 1 november door middel van een ontheffing van de wet. De gedeeltelijke overlap tussen de vrijstelling en ontheffingen en verschillen in gehanteerde periodes, tijdstippen locaties, en voorwaarden, maken de uitvoering verwarrend, zie bijlage. De FBE is van mening dat de uitvoering zoveel mogelijk generiek geregeld moet worden in een vrijstelling en alleen bij uitzondering met een ontheffing.

Afzet ganzen

- De FBE adviseert u de afzet van geschoten ganzen te stimuleren, primair in de humane voedselketen en secundair in de diervoeding. Voor de jagers is afzet van het afschot een harde voorwaarde; 'er wordt niet geschoten voor de klike'.

Te schieten aantallen

- De FBE adviseert via (inter)nationale afspraken de mogelijkheden voor populatiebeheer te bevorderen.

Doelstelling van de Fryske Guozzeoanpak is om de vraatschade aan landbouwgewassen door met name winterganzen jaarlijks te laten dalen met 5 – 10%, tot er sprake is van een maatschappelijk aanvaardbare schadehoogte. Als maatregel bij schadebestrijding gaat het primair om verjaging van ganzen³ van schadepercelen naar foerageergebieden⁴. Afschot is daarbij ondersteunend aan die verjaging, maar geen doel op zich. Populatiebeheer is niet aan de orde bij populaties van diersoorten, waarvoor een verband tussen het doden van aantallen en vermindering van de schade die zij veroorzaken kan worden aangetoond. Dat is vooralsnog niet het geval bij winterganzen; hun aantallen zijn afhankelijk van vele factoren, ook buiten Fryslân, en deze ganzenpopulaties zijn (inter)nationaal beschermd. Hierop kan alleen schadebestrijding plaatsvinden. Voor de toekomst is er wel perspectief op populatiebeheer wanneer in AEWA⁵-verband afspraken gemaakt zijn op basis van internationale beheerplannen per ganzensoort. De provincie Fryslân speelt een belangrijke rol bij het opstellen van een internationaal beheerplan voor de brandgans. De FBE volgt hierin de mogelijkheden die Rijk en provincie bieden.

Communicatie

- De FBE adviseert u om gezamenlijk een publiekscampagne Fryske Guozzeoanpak te organiseren.

³ Zie Wnb Artikel 3.12 lid 4.

⁴ Zie Verordening Artikel 5.6 lid 1.1.

⁵ Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds

Samenhang

Tenslotte merkt de FBE nogmaals met klem op dat deze adviezen alleen in samenhang kunnen rekenen op draagvlak bij de achterbannen van de FBE-bestuursleden.

Namens de Faunabeheereenheid Fryslân,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'G.J. Wouters'.

mr G.J. Wouters, voorzitter

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'R.F. de Vries'.

ir. R.F. de Vries, secretaris

Bijlage 1

Overzicht van de vigerende vrijstelling en de verschillende ontheffingen voor ganzen.

	Vrijstelling ganzen	Ontheffing kolgans	Ontheffing brandgans	Ontheffing grauwe gans	Ontheffing koppelvormen -de ganzen	Ontheffing ruiende ganzen
Status	vigerend	vigerend	vigerend	vigerend	vigerend	verlopen
Expiratie	2020	1-11-2019	1-11-2019	1-10-2018	1-3-2019	1-7-2015
Doel	Schadebeperking door verjaging naar foerageergebieden	Schadebeperking door populatiebeheer	Schadebeperking door populatiebeheer	Schadebeperking door populatiebeheer	Schadebeperking door populatiebeheer en verjaging	Schadebeperking door populatiebeheer
Middel	ondersteunen d afschot	Legselbeperking + Afschot	Legselbeperking + Afschot	Legselbeperking + Afschot	Afschot	Vangen + doden met CO2
Soort	Kol-, brand- en grauwe gans	Kolgans	Brandgans	Grauwe gans	Kol-, brand- en grauwe gans	Kol-, brand- en grauwe gans
Periode	1 nov – 1 jun	legselbeperking 1 feb - 1 jun, doden 1 juni – 1 nov	legselbeperking 1 feb - 1 jun, doden 1 mrt – 1 nov	legselbeperking 1 feb - 1 jun, doden 1 mrt – 1 nov	Februari	Juni
Dagen	hele week	ma-za	ma-za	ma-za	ma-za	ma-za
Tijdstip	Zonsop – zononder	Uur voor zonsop – uur na zonsondergang	Uur voor zonsop – uur na zonsondergang	Uur voor zonsop – uur na zonsondergang	Zonsop – zonsonder	-
Gebied	Provincie	legselbeperking Provincie, Afschot afh. Gewas en WBE	legselbeperking Provincie, Afschot afh. Gewas en WBE	legselbeperking Provincie, Afschot Provincie	Provincie	Jan Durkspolder Alde Feanen
Middel	Hagelgeweer	Hagel- of kogelgeweer	Hagel- of kogelgeweer	Hagel- of kogelgeweer	Hagel- of kogelgeweer	Vangkraal en CO2
Lokmiddelen	lokfluit, loggans en elektronisch	Toegestaan vanaf 1 apr	Toegestaan vanaf 1 apr	Toegestaan vanaf 1 apr	Niet toegestaan	Niet toegestaan
Preventieve verjagingsmiddelen	wel bij kwetsbaar gewas, niet op grasland	niet verplicht	niet verplicht	niet verplicht	n.v.t	n.v.t

Foerageergebieden	buiten foerageergebied	voldoende afstand tot foeragerende winterganzen	voldoende afstand tot foeragerende winterganzen	voldoende afstand tot foeragerende winterganzen	voldoende afstand tot foeragerende winterganzen	buiten foerageergebied
Belangrijke slaappleatsen	150 m afstand tenzij maatwerk afspraak					
Natura 2000-gebieden	150 m afstand tenzij maatwerk afspraak, voortoets Wnb kan nodig zijn	voortoets Wnb kan nodig zijn	voortoets Wnb kan nodig zijn	voortoets Wnb kan nodig zijn	voortoets Wnb kan nodig zijn	voortoets Wnb kan nodig zijn